

Kopernikuszi fordulat Jézus mozgalmában – a páli gnózis

(kivonat Bulányi György: *Merre ne menjek c. könyvéből, valamint Tóth Kornél Frigyes Jézus vagy Pál c. tanulmányából*)

Bevezető

Pál az Újszövetség 4 evangéliumához képest egy radikálisan más evangéliumot hirdet, melynek a „Meváltás evangéliuma” elnevezést adhatjuk. **Levelei nem követik Jézus tanításait, sőt érvénytelenítik azt. A hit általi megigazolásról szóló tanítása érezhetően az egész történelemben feleslegessé tette Jézus tanításainak követését,** elég volt elfogadni a váltságdíjat, elég volt meggyónni a bűneinket és mindenki fel lett mentve bűneinek terhe alól. A megtérés egy hitbeli csatlakozást jelentett egy biblikus látáshoz, egyházhoz vagy gyülekezethez, nem pedig az életünk alapvető megváltozását vagy rendezését.

Alapvető egyházi tanítássá vált, hogy a bűnbocsánatot mindenki megkaphatta saját hite által. Istentől kérni sem kellett, hiszen a megváltás el lett készítve már Jézus halálával, az embernek csak el kell fogadnia a kifizetés tényét. **A megtérés feleslegessé vált, illetve átfogalmazódott a váltság hit általi elfogadásává vagy el nem fogadásává.**

A megtérés az evangéliumban mit jelent? Ha valaki vétkezett atyjafia ellen, akkor elrendezi vele a sértést. Ha elvett tőle valamit visszaadja, ha megsértette, bocsánatot kér. stb. Pál számára Jézus 3 éves működése csak előzmény, mellékkörülmény, küldetésének célja a kereszthalál és a feltámadás.

Hogy mennyire nem ismerte Jézus életét és működését, jól érzékelteti a **függelékben** látható – Pál leveleiből idézett szöveggyűjtemény.

Pál három éves tartózkodása Arábiában 34-36-ban

Ha ez az Arábia - mint egyesek feltételezik - a Sínai-félsziget közelében található, a Nabateusok országa, akkor nagyjából 700 km-re fekszik Damaszkusztól délre.

Pál maga számol be róla: De amikor tetszett annak, aki már születésemtől fogva kiválasztott és kegyelmével meghívott, hogy kinyilatkoztassa bennem Fiát, hogy hirdessem a pogányoknak, nem hallgattam a testre és a vérre, és Jeruzsálemben sem mentem föl apostolelődeimhez, hanem elmentem Arábiába, majd ismét visszatértem Damaszkuszba. Három év múltán azután fölmentem Jeruzsálemben (Gal 1,15-18).

Pál nem tartozott a Tizenkettőbe: Tarzusban élt, amikor Jézus Galileában-Júdeában tanított. Miután a damaszkuszi úton földre vágta őt alighanem lelke terhe is (hiszen Pál Jézus-tanítványokat kívánt börtönbe juttatni!), **Arábiába megy, és nem a Tizenkettőhöz - tanulni, Jeruzsálemben. Mindmáig mély titok, kikkel találkozott Arábiában.** Arra viszont következtethetünk, hogy mit tanult ott, mert az arábiai három esztendő végeredménye nem titok. Címe: *Az én evangéliumom. Pálé és senki másé.* Nem a Tizenkettőtől tanulta a benne foglaltakat. Summája: Ádám mindannyian vétkeztünk, s ennek folytán rajtunk a kárhóztató Isten haragja, de Krisztus golgotai halála tisztára mosott minket.

Elemre szedve e summát négy állítás van benne:

- a) **Ádám vétkezett**
- b) **Mi is vétkeztünk Ádám**
- c) **Krisztus meghalt**
- d) **Krisztus halála tisztára mosott minket**

Kettőt tudott ezekből a tizenkettő is: a) Ádám vétkezett és c) Krisztus meghalt. **Kettő viszont merő újdonság volt számukra: b) Mi is vétkeztünk Ádám és d) Krisztus halála tisztára mosott minket. Következésképpen a merő újdonságban lehet ludas Arábia.**

A Mediterráneumban a jézusi üzenettel egy időben hódított egy másik szellemi-vallási irányzat is. Ez az irányzat keveseknek szóló, belső és titokzatos, ezoterikusnak mondott ismeretet kínált. (Görögül **gnóvizist**: lényegében a fenti történés tényként elfogadását.) **Az ismeret kihúzza a bajból:** visszakérülhetünk eredeti szellemi állapotunkba e felismerés által.

Ezzel az irányzattal találkozhatott Pál Arábiában. A törvény és a próféták ismerője természetesen elutasította - mint mesét -, de elfogadta belőle az ősi baj gondolatát, és az abból

megváltódás, a kiszabadulás szükségességét. Behelyettesítette a gnosztikus ősbajt az ugyancsak az emberi lét hajnalán történt ádami-évai ősbűn esettel, s következményével: a Paradicsomban, az Isten közelében élhetés elvesztésével. **A megváltó ezoterikus gnóvizt pedig lecserélte a megváltó hittel.** Miként az Arábiában megismert gnosztikus szellemi irányzat egy gondolati tartalom segítségével kívánja visszahozni az embert eredeti isten közeli állapotába, úgy Pál is egy ténynek: Jézus halála (ill. Istent engesztelő kiomlott vére) tényének tulajdonítja az ember ügyét rendbetevő erőt. Az erről beszélő páli ismerettartalom kerül a gnosztikusnak a helyére. **Üdvösségünk feltételévé lesz Pál igazának elfogadása, azaz a megváltó hit. Miben? Jézus Istent kiengesztelő, minket megváltó halálában.**

Kopernikuszi fordulatot okoz ez majd a Jézus-mozgalom történetében. A galileai hálszok védtelenek vele szemben. Ők ismerik a néptanító Jézus népet tanító szintű példabeszédeit. Pál pedig elvégezte a jeruzsálemi teológiai főiskolát, s ezenfelül három posztgraduális évet tölt még Arábiában. Nem közönséges élményeken megy ott keresztül: „*Ismerem egy embert Krisztusban, és tudom, hogy ez az ember - hogy testben-e vagy testen kívül, nem tudom, csak az Isten tudja - elragadtatott a Paradicsomba, és olyan kimondhatatlan beszédeket hallott, amelyeket nem szabad embernek elmondania..*”. (2Kor 12,2-4). **Arábiában történt ez? Nem mondja meg Pál. Ott is történhetett. Valamiféle beavatásban részesülhetett, ami teljes bizonyossággal töltötte őt el. Teológiai közléseit Jézustól kapott kinyilatkoztatásként adja elő,** sőt még Jeruzsálemben is kinyilatkoztatás folytán (Gal 2,2) utazik, ahol képes érvényesíteni álláspontját. Sőt, ezt követően Antiochiában még Pétert és Barnabást is helyére teszi (Gal 2,11-21).

Evangélium kinyilatkoztatásból tudjuk, hogy Jézus a háromévi tanítás után a Lélekre bízza a Tizenkettőt. Ezt követően lép elő Pál, és mondja: *az evangélium, amelyet hirdettem, nem embertől származik, mert én nem embertől vettem, nem is tanítottak rá, hanem Jézus Krisztus kinyilatkoztatásból kaptam* (Gal 1,11-12).

Ellentmondások:

1. **A Jézus-mozgalom addig hivatkozhat Jézusra, amíg a mozgalom elindítóját meghatározó szemlélet és célkitűzések vezetik (tehát Jézuséi).**
2. **Ha a mozgalom tagjait, esetünkben Pált, a Lélek olyan kinyilatkoztatásokban részesítené, melyek alapvetően különböznek, sőt ellenkeznének is azokkal a gondolatokkal, amelyekre Jézus a maga közösségét építette, akkor a Lélek leváltaná Jézus mozgalmát Páléra.**
3. **Ha a Lélek a Fiúval fennálló gondolat- és létegyisége következtében nem részesíthet senkit sem jézusi célkitűzésekkel ellenkező kinyilatkoztatásban, akkor az ily tartalmú „kinyilatkoztatások”, azaz hogy inkább csak állítások, tehát az említett páli tanítások, nem eredhetnek a Lélektől.**
4. **Ha mégis tőle erednének, akkor Jézus hitelre méltóságával van baj, mert ez esetben Jézus küldetése nem Isten végérvényes szava hozzánk.** Azt leválthatja a Léleké, aki Pált Jézus kivégzése után pár évvel már más tanítás képviselőjével bízza meg. **Ez persze elméletileg nem kizárt, utóvégre Isten azt csinál, amit akar.** Pál vagy akárki igéje lehet Istennek Jézus utáni szava hozzánk.
5. **Csak az van teljességgel kizárva, hogy kivégzése után három évvel maga Jézus inspirálja Pált egy merőben új, a három évi földi tartózkodás során közölt tanításával szögesen ellenkezőre.** Csak az van kizárva, hogy amit Pál mond, azt Jézus gondolta. Ha mégis, akkor Jézusnak ezt az új tanítását ezzel kellett volna megtoldania: Feltámadásom után felérve az Atyához rájöttem arra, hogy nem mondtam el nektek, hogy megváltottalak titeket Atyám haragjától! Lecserélte volna Jézus pár évvel később azt, amiért meghalt a Golgotán?

Következmény:

A páli tanítás kopernikuszi fordulatot idéz elő a Jézus-mozgalom történetében. Nézzük meg e fordulat legfontosabb vonásait!

- **Isten országa immár alapvetően nem Jézust követő életünkön fordul, hanem azon, hogy elhisszük- e a páli gnóvizt: a hit üdvözít, nem a cselekedetek.**
- **Értelmetlenné válik nemcsak a zsidók reménye, az Ígélet földjének visszaszerzése, hanem az egész emberi történelem is.** Már csak pillanatok vannak hátra: oly kevés az idő, hogy már megnősülni sem érdemes, hiszen jön Krisztus a levegőégben, s megyünk mindannyian Hozzá, hogy mindörökre vele legyünk. Csak azok mentődnek meg ilyen módon, akik misztikusan egyesülnek Jézussal a keresztségben, s ezzel létre is jön egy új és újra kizárólagos, vallás. Kizárólagos, mert vallási, liturgikus cselekménye, a keresztség, az üdvösség feltétlen feltételévé válik.
- Mindezek következtében a Jézus-mozgalomnak ki kell szakadnia Izrael vallásából, mert létrejött egy új vallás. Jézusé! Annak ellenére, hogy Jézus a maga mozgalmával éppen egy olyan közösséget hívott étre, amelyben akármely valláshoz tartozunk is, teljesíthetjük Isten akaratát, építhetjük az Országot, ha magunkévá tesszük a szeretet érzületét és a mindent adás magatartását - mert ebben áll az Ország. **A páli gondolatvilág viszont vallást hív létre, mely vallás széttéphetetlen szövetséget alkot az Evilági országgal, amelynek célkitűzései lerontják az Isten országának törekvéseit.**
- **Jézus elhatárolja magát s övét az Evilági országtól,** amikor az evilági ország rendtelenségeire emlékeztetvén őket ezt mondja az egymással vetélkedő tanítványoknak: *Közvetek azonban nem ez a rend, hanem aki a legnagyobb közöttetek, olyan legyen, mint a legkisebb, és aki vezet, olyan legyen, mint aki szolgál* (Lk 22,26).
- **Vannak felsőbbiségek. Ennek következtében érintetlen marad a páli tanításban az a struktúra, amelyben fennáll az Evilági ország és a Sátán országa.** A kopernikuszi fordulatnak ez a vonása, ha lehet, még súlyosabb következményű, mint az előbbieket.
- Péter még közli Kaifással, hogy nem a hallható szóval szóló főpapnak kell engedelmeskednie, hanem a csak lelkiismeretén keresztül megszólaló Istennek. Meggyőződésünknek engedelmeskedünk, nem embereknek.
- **Jézus tanítja, hogy nincsenek atyák, mi pedig mindannyian testvérek vagyunk. Pál pedig tudja, hogy vannak felsőbbiségek.** Ez pedig engedelmesség-kapcsolatokat hív létre....
- **Jézus Péterrel hüvelyébe dugatja a kardot, Pál nem így viszonyul a felsőbbiségekhez. Nem, mert a hatalom Isten rendeléséből van, s aki annak ellene szegül, Istennek áll ellen, mert nem ok nélkül viseli a kardot, hiszen Isten szolgálja** (vö. Róm 13,1-5). Az engedelmességre kötelezett ember büntetésnek van kitéve - engedetlensége esetén. Ez a jog világa. A tékozló fiú apja viszont nem bünteti az engedetlenkedőt. Egészen mást csinál vele. Nincs is engedelmességre kötelezve a fiú. Egészen mást: visszaszeretést kíván tőle az Atya. Jézus tanításában csak az eperfa engedelmeskedik a tanítványoknak, ember nem (vö. Lk 7,6).

Nem sok időnek kell Pál után eltelnie, hogy megtanuljuk: mi is lehetünk felettes hatóságok, és mi is elővehetjük a hüvelyből a kardot. Kiirthatjuk Koppány pogányait, hogy megkeresztelhessük nemzetünket. A tőkefelhalmozás érdekében kirabolhatjuk az új világot, a bennszülöttek pedig megállapíthatják, hogy nem is Krisztust, hanem az aranyat imádjuk. Máglyán elégethetjük azokat, akik nem úgy tanítanak Istenről és Jézusról, mint egyházunk felettes hatóságai. **S amikor az eretnekek ráébrednek, hogy felettes hatóságot kell nekik is találniuk tévedhetetlen igazuk védelmére, jöhet a harmincéves háború, jöhetnek a vallások véres küzdelmei egymással.** Nincs az emberi történelemnek kultúrája, mely felvehetné a versenyt fegyveres rablásban és tömegmészárlásban velünk, az úgynevezett keresztény kultúra hordozóival. Alighanem e történelmi sikerünk magyarázza mesés öntudatunkat napjainkban is, amikor a fordulat óta végre idehaza is büszkén emlegetjük e keresztény kultúrát és annak értékeit....

Mert számomra az isteni és az emberi nemcsak kettő, hanem egy is: "Istenek vagytok" (Jn 10,34) ahogyan mondja a zsoltár nyomán a Jézus ajkára adott bibliai Ige. Azért vagyunk istenek, mert úgy teremtett meg bennünket Isten, hogy van lelkiismeretünk, amely megmondja nekünk: Ne tedd a másiknak azt, amit nem akarsz magadnak. Megvan ez bennünk. Ezért kell

aztán az ütközet előtt rummal leitatni a katonákat. S ezért kell őket megáldoztatni is. A rum + eukharisztia, ez a kettő együtt a tökéletes orvosság, hogy nyugodtan tudjuk gyilkolni az ellen-séget. Hogy menjek előre azért, hogy hadi özvegy legyen a feleségem, árvák a gyermekeim. Vagy ha szerencsés vagyok, én löjek le valakit, aki ugyanúgy, mint magam is, hadi özvegyet meg árvákat hagy maga után. Miért is tesszük ezt?

A Jézus-mozgalom pedig a páli alapvetés s a normál emberi esendőség erejében megírhatja a maga haldoklásának kétezer esztendő történetét.

Függelék: A mi Urunk Jézus Krisztus élete Szent Pál szerint

Isten formájában lévén nem tekintette zsákmánynak, hogy egyenlő az Istennel, hanem ki-üresítette önmagát. (Fil 2,6Á7) A világra jött, (1Tim 1,15) és megjelent a mi Üdvözítőnk, Jézus Krisztus; (2Tim 1,10) nyilvánvalóvá lett testben. (1Tim 3,10) Az atyák közül van a Krisztus test szerint, (Róm 9,5) mert Dávid magvából származott test szerint, (Róm 1,3) a Dávid magvából való, (2Tim 2,8) Ábrahám ivadéka. (Gal 3,16) Mert amikor eljött az idő teljessége, elküldte Isten az Ő Fiát, aki asszonytól származott, és a törvény alattvalója lett. (Gal 4,4) Emberi alakban jelent meg, és magatartásában is embernek bizonyult, (Fil 2,7) mert a bűnös testhez hasonló formában küldte el tulajdon Fiát az Isten, (Róm 8,3) aki békét hirdetett a távollevőknek, és békét a közellévőknek. (Ef 2,17) Krisztus, a mi Páskabarányunk feláldoztatott, (1Kor 5,7) aki nem önmaga kedvét kereste. (Róm 13,3) Megkicsinyítette magát (Fil 2,8) szolga alakot öltve fel magára, (Fil 2,7) a körülmetéltség szolgája lett. (Róm 15,8) Értünk szegénnyé lett, bár gazdag volt, hogy az Ő szegénysége által gazdaggá legyünk. (2Kor 8,9) Szelíd volt, (2Kor 10,1) s az Ő engedelmissége által lettünk Istennek-tetszővé. (Róm 5,19) Állhatatos volt, (2Tesz 3,5) úgy, hogy engedelmissé lett a halálig, mégpedig a kereszthalálig. (Fil 2,8) Az Úr Jézus azon az éjszakán, amelyen elárulták, vette a kenyeret, hálát adott és megtörte és ezt mondta: Vegyétek és egyétek, ez az én testem, amely értetek megtöretik, ezt cselekedjétek az én emlékezetemre. Ugyanígy vette a poharat is, miután vacsoráztak, és ezt mondta: ez a pohár az új szövetség az én vérem által; ezt cselekedjétek, valahányszor isszátok az én emlékezetemre. (1Kor 11,24Á5) Szeretett minket és önmagát adta értünk, (Gal 2,20) megváltva minket a törvény átkától, átokká lett értünk, (Gal 3,13) mert önmagát adta bűneinkért, hogy kimentsen minket a jelenvaló gonosz világból. (Gal 1,4) Odaadta önmagát miértünk, hogy megváltson minden gonosságtól, és megtisztítson minket tulajdon népévé, amely jócselekedetekre törekszik. (Tit 2,4) Odaadta önmagát váltságul mindenkiért, (Kol 1,20) hogy ne dicsekedjünk másban, mint a mi Urunk Jézus Krisztus keresztségében, (Gal 6,14) s hogy ránk áradjanak szenvedései. (2Kor 1,5) Elárulták, (1Kor 11,23) megfeszítették, mert nem alkalmazott erőt, (2Kor 13,4) közöttünk megfeszítették. (Gal 3,1) Megölték az Úr Jézust, (1Tim 2,15) meghalt; (1Tesz 4,14) mert Krisztus értünk, amikor még gyengék voltunk, meghalt. (Róm 5,6) Az egy Krisztus meghalt mindenkiért, hogy az élők többé ne önmaguknak éljenek, hanem annak, aki értünk meghalt. (2Kor 5,14Á5) Krisztus meghalt a mi bűneinkért, és eltemették. (1Kor 15,3Á4) Le is szállt a föld alsóbb részeibe, (Ef 4,9) az alvilágba. (Róm 10,7) Feltámadt a harmadik napon, (1Kor 15,4) feltámadt miértünk, (2Kor 5,15) feltámadt a halálból első zsengeként az elhunytak közül. (1Kor 15,20) Megjelent Kéfásnak, majd a Tizenkettőnek, azután megjelent több mint ötszáz testvérnek egyszerre, azután megjelent Jakabnak, majd az apostoloknak mind. Legutoljára pedig valamennyi között megjelent Pálnak is, (1Kor 15,5Á8) akit megjelenésekben és kinyilatkoztatásokban részesített, (2Kor 12,1) aki Krisztust test szerint is ismerte. (2Kor 5,16) Felment a magasságba. (Ef 4,8) Így Krisztus, aki feltámadt a halálból, többé már nem hal meg, a halál rajta többé nem uralkodik. (Róm 6,9) Felemeltetett dicsőségben. (1Tim 3,16) Urunk a mennyben van (Kol 4,1) a romolhatatlanságban. (Ef 6,24) Az Isten jobbján (Róm 8,34) él az Isten hatalmából. (2Kor 13,4) Ítélni fog élőket és holtakat az Ő eljövetelekor, (2Tim 4,1) amikor az Úr Jézus megjelenik a mennyből hatalmának angyalaival. (2Tesz 1,7) Mert maga az Úr riadóval, arkangyal hangjával és az Isten harsonájával fog leszállni a mennyből, és a Krisztusban meghaltakkal együtt elragadtatunk az Úr fogadására a levegőbe, és így mindenkor az Úrnál leszünk. (1Tesz 4,16Á7)

A fenti összeállítás Jézus világba jövéséről s abból távozásáról ad információt; egyéb-ről alig néhány sor beszél.